

HO 23 Varhaiskasvatus ja esi ja perusopetus:

Osa-aikaista varhaiskasvatusta koskevan erillisen henkilöstömitoituksen kumoaminen ja muut vaihtoehdot

1) Tiivistelmä

Varhaiskasvatuslaissa on erilainen henkilöstömitoitus kokoaikaisessa ja osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa oleville lapsille. Tämä mahdollistaa varhaiskasvatuksen lapsiryhmissä tilanteita, lapsiryhmien lakiin säädetty maksimikoko ylittyy eivätkä henkilöstön ja lasten väliset suhdeluvut toteudu lainmukaisesti. Varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisten mukaan erilliset suhdeluvut koko- ja osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa oleville lapsille aiheuttavat eniten vääriä tulkintoja varhaiskasvatuksen mitoituksiin.

2) Johdanto ja tausta

Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksesta päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018) ja lain nojalla valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta (753/2018). Päiväkodeissa henkilöstömitoituksessa on kolme vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien lasten osalta säädetty eri mitoitus sen mukaan, onko lapsi varhaiskasvatuksessa päivässä alle viisi tuntia (1/7) tai yli viisi tuntia (1/13).

Osa-aikaista eli alle viisi tuntia päivässä järjestettävää varhaiskasvatusta koskeva lasten ja henkilöstön välinen suhdeluku on ongelmallinen ja sen käytännön toteuttaminen on arjessa haasteellista. Suuri osa lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen kokoaikaisesti. Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen mukaan kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa on yhteensä noin 179 892 lasta eli 77,2 % varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista. Suurin joukko osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista on esiopetuksen lisäksi täydentävää varhaiskasvatusta tarvitsevat lapset. Kuusivuotiaista esiopetukseen osallistuvista lapsista 43 908 on esiopetuksen lisäksi täydentävässä varhaiskasvatuksessa eli lähes 80 % ikäluokasta.

Osa-aikaisen mitoituksen toteuttaminen on arjen työssä monesti haasteellista, koska osa-aikaisen varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen ei aina toteudu ennalta suunnitellun ajan mukaisesti ja monesti osa-aikaisesti läsnä olevat lapset saattavat olla samanaikaisesti paikalla, vaikka heidän tulisi olla eri aikaan läsnä. Varhaiskasvatuksen järjestäjät ja tuottajat tulkitsevat myös, että osa-aikaista mitoitusta voidaan soveltaa myös niissä tilanteissa, jos lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen osaviikkaisesti.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus on yksi keskeinen varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttava tekijä. Varhaiskasvatuksen tulee olla tavoitteellista ja suunnitelmallista ja sen toteuttamisessa tulee huomioida lapsen etu ja lapsen tarpeet yksilöllisesti. Näin ollen erillinen osa-aikaisen varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus ei ole perusteltavissa: kun lapsi on läsnä, hänellä on yhtäläinen oikeus saada kasvatus ja huolenpitoa kuin kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa olevilla lapsilla.

3) Tavoitteet ja saavutettavat hyödyt

Yhtenäinen henkilöstömitoitus kaikille kolme vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille lapsille selkeyttää henkilöstömitoitusta koskevia säännöksiä ja parantaa henkilöstön mahdollisuutta edistää ja tukea jokaisen lapsen kasvua ja oppimista varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien edellytykset lainmukaisten henkilöstömitoitusten noudattamiseen paranevat.

4) Keinot perusteluineen

Poistetaan osa-aikaisesti varhaiskasvatuksessa olevien lasten erillinen mitoitus vastaamaan kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten mitoitusta (1/13 → 1/7) lapsen varhaiskasvatusajasta riippumatta.

Kumotaan varhaiskasvatusasetuksen 1 § 2 momentin säännös erillisestä henkilöstömitoituksesta enintään viisi tuntia päivässä (1/13) kolme vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien lasten osalta ja säädetään pykälän 1 momentin mitoitusta (1/7) koskemaan myös kolme vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia lapsia varhaiskasvatuksessa eli yhtenäistetään päiväkodeissa järjestettävän varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitusta tämän ikäryhmän osalta.

5) Vaikutukset

Päiväkodeissa järjestettävän osa-aikaisen varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksen kumoaminen mahdollistaa lasten tarpeiden huomioimisen nykyistä paremmin ja parantaa siten varhaiskasvatuksen laatua. Se myös parantaa henkilöstön työoloja ja selkeyttää henkilöstömitoitusta koskevien säännösten toimeenpanoa.

Yhtenäisen henkilöstömitoituksen säätäminen kasvattaa tarvittavan varhaiskasvatuksen henkilöstön määrää, mikä edellyttää henkilöstön koulutusmäärän lisäämistä.

6) Kokonaiskustannukset, valtion rahoitus (hallituskauden aikana ja vuosittain)

Kustannukset muodostuvat henkilöstövaikutuksista sekä henkilöstön koulutuskustannuksista. Lisähenkilöstön kustannukset olisivat yhteensä noin 43,3 miljoonaa euroa vuodessa, eli n. 173 miljoonaa euroa hallituskaudessa. Lisäksi syntyy koulutuskustannuksia 16 miljoonaa euroa.

	2024	2025	2026	2027
Mitoituksen muutoksesta aiheutuva kustannus	+ 43 300 000	+ 43 300 000	+ 43 300 000	+ 43 300 000
Koulutuskustannus	+ 16 000 000			

Koulutuskustannus on laskettu korkeakoulutettujen osalta siten, että tutkinnon hinnaksi on määritelty 24.000 euroa/tutkinto.

Laskennallisesti lisähenkilöstöä tarvittaisiin n. 1006, joista karkeasti 1/3 varhaiskasvatuksen opettajia, 1/3 sosionomeja ja 1/3 lastenhoitajia. Lastenhoitajia oletetaan olevan riittävästi varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

7) Muut mahdolliset vaihtoehdot mitoituksen muutoksiin

- Mikäli tiukennettaisiin alle 3-vuotiaiden mitoitusta 1/4 → 1/3, tuottaisi tämä noin 146 miljoonan euron kustannukset vuositasona. Tämän lisäksi uusia vakaopettajia/sosionomeja tarvittaisiin arviolta 2253. Koulutuskustannuksia syntyisi 24 000 euron tutkintokustannuksella n. 54 miljoonaa kertainvestointina.
- Mikäli tiukennettaisiin kokopäivähoidossa olevien 3-5-vuotiaiden mitoitusta 1/7 → 1/6, tämä tuottaisi arviolta 128 miljoonan euron kustannuksen vuositasona. Lisäksi syntyisi mahdollisesti koulutuskustannuksia noin 48 miljoonan edestä kertainvestointina.

8) Yhteyshenkilöt ja yhteystiedot (puhelin, sp-osoite)

Ylijohtaja Eeva-Riitta Pirhonen, puh. +358 295 330 258, eeva-riitta.pirhonen@gov.fi